

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ บทสรุปประเด็นมาตรการทางกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง ซึ่งประกอบไปด้วยผลการศึกษากฎหมายต่างประเทศและแนวคิดการดำเนินคดีอาญาต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานและให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกับนานาชาติ

5.1 บทสรุป

ตามที่ได้ศึกษาประเด็นมาตรการทางกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยการนำกรอบแนวคิดทฤษฎีหลักการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงหลักแนวคิดเรื่องการสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจสอบที่เกิดเหตุ และการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศ สรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีคุณค่าและความสำคัญต่อการพิสูจน์ทราบความจริงในคดีความผิดอาญา ทั้งในด้านน้ำหนักมั่นคงน่าเชื่อถือและความแน่นอนไม่ผันแปรในการพิสูจน์ความจริงการใช้ดุลพินิจในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาในสำนวนการสอบสวนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดให้เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพหุประการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกร้องหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” และมาตรา 131/1 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตาม มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้” ซึ่งสองมาตรานี้เป็นหลักในการใช้ดุลพินิจในการรวบรวมพยานหลักฐาน และบทบัญญัติในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในส่วนเฉพาะ

การตรวจพิสูจน์บุคคล ปรากฏอยู่ในมาตรา 131/1 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีความผิดอาญา ที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บ ตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือ ส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่ จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้อง ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอม โดยไม่มีเหตุ อันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจ พิสูจน์แล้ว จะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้น แล้วแต่กรณี” และเพื่อให้มีการปฏิบัติ เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้องตามหลักการ ของกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดรายละเอียดแนวทางปฏิบัติและกรอบการใช้ ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปรากฏอยู่ใน ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 ว่าด้วย การสอบสวน บทที่ 2 เรื่องอำนาจการสอบสวนประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีจะได้กำหนด แนวทางในการรวบรวมพยานวัตถุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากแต่ระเบียบดังกล่าวเป็นเพียงแนวทาง และคู่มือในการปฏิบัติงานเท่านั้น ยังไม่มีมาตรการหรือสภาพบังคับในทางกฎหมายที่ชัดเจน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีดุลพินิจในการตรวจตัวผู้เสียหาย หรือตรวจผู้ต้องหาก็ได้ รวมทั้งให้ทำบันทึกไว้ ซึ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ดุลพินิจที่ขาดความละเอียดรอบคอบได้ อาจทำให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากการใช้ดุลพินิจรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงาน สอบสวนเพียงฝ่ายเดียวในบางคดีอาจเกิดการใช้ดุลพินิจผิดพลาดทำให้สำนวนการสอบสวน มีพยานหลักฐานน้อย หรือไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของบุคคลใดได้

ในการศึกษาครั้งนี้จึงเห็นว่า ปัญหาคือตัวบทกฎหมายตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 131/1 ที่มีเนื้อหาไม่ครอบคลุมหรือไม่ทันต่อพัฒนาการของอาชญากรรมและ พัฒนาการของเทคโนโลยีทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้กำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้ อย่างกว้าง ๆ ในการใช้ดุลพินิจในการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยไม่มีแนวทางการบังคับใช้ กฎหมายอย่างชัดเจน อีกทั้งการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามมาตรา 131/1 วรรคสอง มิได้มีการกำหนดไว้โดยละเอียดเพียงพอ อาจทำให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจในการรวบรวมได้ ไม่ครบถ้วน ซึ่งอาจเป็นผลให้พยานหลักฐานที่มีความสำคัญในการพิจารณาคดีเกิดความเสียหาย หรือขาดหายไป และส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในคดีอ่อนด้อยลง ส่งผลให้เกิด

การไม่สั่งฟ้องในชั้นอัยการหรือยกฟ้องในชั้นพิจารณาคดี ทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้ตามความเป็นจริง

2) ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องด้วยสถานที่เกิดเหตุเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบสวนสอบสวนซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม การรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจพิสูจน์และการจับกุมตัวผู้กระทำผิด และนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ทั้งนี้เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม สถานที่เกิดเหตุจึงมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานตำรวจในการตรวจและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 131/1 และกฎหมายลำดับรองอื่น ๆ มิได้มีการกำหนดขั้นตอนในการตรวจสถานที่เกิดเหตุไว้โดยเฉพาะ หากแต่มีเพียง ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 2 การสืบสวนสอบสวน บทที่ 2 การสืบสวนและตรวจสถานที่เกิดเหตุ และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 ว่าด้วยการสอบสวน บทที่ 2 เรื่องอำนาจการสอบสวน ประกอบกับ คำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548/2561 ที่เป็นเพียงการกำหนดแนวทางปฏิบัติ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ในการปฏิบัติตามขั้นตอนการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่กำหนดไว้อย่างกว้าง โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติโดยไม่ชักช้า และมีดุลพินิจในการขอให้เจ้าหน้าที่ชันสูตรการตรวจสถานที่เกิดเหตุเข้าช่วยเหลือในการตรวจสถานที่เกิดเหตุเก็บพยานหลักฐาน และถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ หรือไม่ก็ได้ หากแต่ไม่มีการกำหนดขั้นตอนในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ ว่าต้องทำเมื่อใด เวลาใด และมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง

3) ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ จากการศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สอง จากประเด็นที่หนึ่งในการให้ดุลพินิจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ จะเห็นได้ว่า ในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้นั้น ได้กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ในการให้เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงเท่านั้น แม้การตรวจสถานที่เกิดเหตุซึ่งถือเป็นจุดแรกที่เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการตรวจสอบ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่สามารถนำมาพิสูจน์ถึงการกระทำผิดและตัวผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญการที่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ดุลพินิจเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จึงทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายผู้ต้องหาได้ และอีกทั้งตามประเด็นที่สองในการกำหนดขั้นตอนการตรวจสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อไม่มีการกำหนดขั้นตอนในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ ว่าต้องทำเมื่อใด เวลาใด และมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ซึ่งตามระเบียบของสำนักงานตำรวจขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งอาจทำให้ส่งผลเสียต่อรูปคดี และ

ตามคำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548/2561 นั้นมิได้มีการกำหนดไว้โดยละเอียด ในแนวทางปฏิบัติ เพียงแต่กำหนดให้กระทำโดยไม่ชักช้า ทั้งระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีและ คำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ มิได้เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อย่างเคร่งครัด เช่นนี้อาจทำให้การปฏิบัติในการตรวจสถานที่เกิดเหตุก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คดีได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนักหรือคุณค่าในเชิงพิสูจน์มากชนิดหนึ่ง ทั้งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีความแน่นอน ยากแก่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงแม้จะล่วงเลยเวลายาวนานเท่าใดก็ตาม พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นส่วนสำคัญในคดีในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา

1) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมาย

จากบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการอำนาจในการใช้ดุลพินิจรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นการตรวจสถานที่เกิดเหตุ มีข้อเสนอแนะตามประเด็น ดังนี้

(1) ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ในการกำหนดการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ว่าต้องรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชนิดใดบ้างให้ละเอียดขึ้นกว่าเดิม เห็นควรให้มีการกำหนดไว้โดยละเอียดโดยบัญญัติเป็นกฎกระทรวง โดยมีการให้อำนาจในการบัญญัติกฎกระทรวงไว้ตาม มาตรา 131/1 ดังนี้

โดยเพิ่มข้อความเป็นวรรคเพิ่มจากมาตรา 131/1 โดยเพิ่มเป็นมาตรา 131/1 วรรคสาม ดังนี้

“เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยละเอียด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

(2) ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ในการกำหนดขั้นตอนในการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ ว่าต้องทำเมื่อใด เวลาใด และมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง เห็นควรให้มีการกำหนดไว้โดยละเอียดโดยบัญญัติเป็นกฎกระทรวง โดยมีการให้อำนาจในการบัญญัติกฎกระทรวงไว้ตามมาตรา 131/1 ดังนี้

โดยเพิ่มข้อความเป็นวรรคเพิ่มจากมาตรา 131/1 โดยเพิ่มเป็นมาตรา 131/1 วรรคสี่ ดังนี้

“ขั้นตอนในการตรวจสถานที่เกิดเหตุตามวรรคสาม เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง มีหน้าต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม หลักการ วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลา ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และมาตรการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ที่กำหนดในกฎกระทรวง”

(3) จากการวิเคราะห์ประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สองมาข้างต้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมสูงสุดแก่คู่ความและการพิจารณาคดี จึงเห็นควรให้มีการกำหนดไว้โดยละเอียด โดยบัญญัติเป็นกฎกระทรวง 2 ฉบับ เพื่อกำหนดรายละเอียดให้เป็นมาตรฐานในการกำหนดหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติตาม และควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นสากลและเพื่ออุดช่องว่างของการปฏิบัติงานที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานจริง

(3.1) “กฎกระทรวงกำหนดพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องเก็บรวบรวม ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อใช้ในการตรวจพิสูจน์บุคคล พ.ศ.”

ในกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวควรมีรายละเอียด กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อใช้ในการตรวจพิสูจน์บุคคล โดยควรกำหนดเฉพาะเจาะจงถึง อุปกรณ์ วิธีการจัดการ ระยะเวลาดำเนินการ ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์แต่ละชนิดอย่างละเอียด เช่น

“ข้อ.... กำหนดการตรวจที่เป็นการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกายของบุคคล เช่น ตัวอย่างเลือด น้ำอสุจิ เชื้อราผิวหนังต่าง ๆ ของเหลวในร่างกาย ปัสสาวะ ขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ และการเก็บการคัดหลังที่เป็นรูเปิดในร่างกาย รอยประทับฟัน ส่วนอื่นที่ส่วนที่ได้จากรูเปิดอื่นของร่างกาย ยกเว้นปาก ลมหายใจ”

“ข้อ.... กำหนดการตรวจร่างกายที่ไม่มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกาย เช่น ตัวอย่างจากเส้นผม หรือเส้นขนบริเวณอื่นที่ไม่ใช่บริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ ตัวอย่างที่เก็บได้จาก เล็บ ซอกเล็บหรือภายใต้ซอกเล็บ น้ำลาย รอยประทับต่าง ๆ ของร่างกาย การพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ”

“ข้อ.... การกำหนดให้นำตัวอย่างจากส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการ ใดๆอย่างหนึ่ง เช่น การป้าย ทำความสะอาด ดูดสูญญากาศ ขูด ใช้เทป”

“ข้อ.... กำหนดวิธีการจัดการกับพยานหลักฐาน เช่น ถ่ายรูปส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง สร้างรอยประทับหรือหล่อจากส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง วัสดุส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง เอกซเรย์ส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง พิมพ์รอยฟัน”

(3.2) “กฎกระทรวงกำหนดหลักการ วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลา ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการรักษาสถานที่เกิดเหตุ พ.ศ.”

ในกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวควรมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- แนวทางการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เช่น

“ข้อ... เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปสู่สถานที่เกิดเหตุ ทำการที่เกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุ เช่น หากมีความจำเป็นสามารถเข้าไปยังสถานที่อื่น เพื่อเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุ ทำการสืบสวนเท่าที่จำเป็น รวมถึง เช่น การค้นหรือการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและสิ่งของที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเอาไว้ซึ่งพยานหลักฐานซึ่งสามารถใช้พิสูจน์ความผิดได้ เปิดช่องสิ่งใด ๆ ในสถานที่เกิดเหตุที่ถูกปิดไว้ ชุดสิ่งใด ๆ ที่สถานที่เกิดเหตุ เคลื่อนย้ายฝาผนัง หรือฝ้าเพดาน หรือพื้นของตัวอาคาร หรือชิ้นส่วนหรืออุปกรณ์ของยานพาหนะ นำสิ่งกีดขวาง อุปสรรคออกจากสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและทุกสิ่งที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ

“ข้อ... เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบอาจกระทำการอย่างไรในสถานที่เกิดเหตุ เช่น สั่งการให้บุคคลออกไป หรือเคลื่อนย้ายยานพาหนะหรือสัตว์ออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ นำบุคคลที่ขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานให้ออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ สั่งการบุคคลไม่ให้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ขัดขวางไม่ให้บุคคลเคลื่อนย้ายพยานหลักฐานหรือรบกวนสถานที่เกิดเหตุ สั่งการให้ผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุหรือบุคคลที่ปรากฏตัวในสถานที่เกิดเหตุที่ให้การช่วยเหลือในการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในสถานที่นั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง”

- แนวทางการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เช่น

“ข้อ.... เพื่อการเก็บรักษาพยานหลักฐานให้อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบในสถานที่เกิดเหตุ ต้องทำให้แน่ใจว่า ไม่มีสิ่งใดในสถานที่เกิดเหตุ จะถูกสัมผัสหรือถูกเคลื่อนย้ายโดยไม่จำเป็นจนกระทั่งการชันสูตรพลิกศพหรือการตรวจสอบทางด้านเทคนิคอันจำเป็นได้กระทำไปแล้วเสร็จ หรือ มีความเป็นไปได้ที่สิ่งของอาจถูกทำให้เสียหายหรือถูกรบกวนหรือถูกทำลาย หากไม่ได้ถูกเคลื่อนย้าย

ดังนั้น จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นว่าแสวงหาพยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เป็นเรื่องที่สำคัญเนื่องจากกระบวนการยุติธรรมได้ยอมรับคุณค่าของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งในด้านน้ำหนักมั่นคงน่าเชื่อถือและความแน่นอนไม่ผันแปรในการพิสูจน์ความจริง และสถานที่เกิดเหตุเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบสวนสอบสวนซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจากการศึกษากฎหมายทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย เห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยควรมีการแก้ไขให้เป็นไปตามหลักสากล ครอบคลุมวิธีการดำเนินการในปฏิบัติ ควรมีการกำหนดไว้เป็นกฎหมายโดยละเอียด ดังเช่นกฎหมายต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสนอแนวทาง

ในการแก้ไขกฎหมาย ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบที่เกิดเหตุมีความชัดเจนแน่นอน เพื่ออุดช่องว่างกฎหมายที่มีปัญหาในทางปฏิบัติ และเพื่อให้มีความเป็นธรรมแก่คดี